

govora se ni čulo družega kot dvoje-troje dobroklicev najtesnejših pristašev Gregerjevih. Splošna je bila sodba, da je pri tej priliki dr. Greger pogorel s svojim govorom.

Z župnikom Weberjem nimamo povoda dalje baviti se, govoril je po svojem navadnem kopitu: burkasto tudi o najresnejših predmetih.

Tudi o „Filozofu“ Carneri-ju velja to: kakor vedno, govoril je kratko in splošno, toda značilno. Rekel je, da stoji levičarska stranka „Gewehr beim Fuss“ in da on noče napadati, potem vendar napada in zbada.

Zadni govornik prvega dneva bil je nadsvetnik staročeh Fr. Hajek, strokovnjak v pravosodji, resen mož, ki je zagovarjal češko-nemško poravnavo s stališča sodnijskega.

Drugi dan splošne razprave pričel se je z obširnim veseljem in najmilejše rečeno, proti levici brezozirnem govorom protisemita Türk-a. Vsaj je ta „pader“ že dobro znan kot govornik, ki zna največ in o vsem govoriti in kateremu se pri vsem tem ne more odrekavati neka ojštrost sodbe, katera se naslanja na pridno opazovanje, akoprav z nizkega stališča, in katera se izdružuje v brezozirnih, trivialnih, mnogokrat surovih izrazih in prilikah.

Türk kazal se je kot hud nasprotnik češko-nemške poravnave z prav enoličnega, akoravno nasprotnega stališča, kakor Greger. Ako je ta trdil, da je dr. Rieger pri poravnava izdal svoj češki narod, očital je Türk Plenerju prav tisto gledé nemškega naroda. Vodijem nemško-liberalne stranke očital je, da so raztrgali slogo (solidariteto) in celokupnost Nemcev, katero imajo samo na jeziku, v resnici hrepene samo po ministerskih sedežih. Türk je očital nekdanjim svojim ožjim somišljenikom, da so postali krotke ovčice. Nasproti pa je hvalil dr. Gregerja rekoč: da on samo naprej tišči nekoliko prepočasne postale staročeske „gure“. Ojstro je Türk plazil posebno Plenerja in Mengerja, prvemu očitavši, da je za kozarec šampanjca prodal svoj narod.

Drugi govornik tega dneva bil je dr. Gregorec, govoril je v podlagi in posledicah češko-nemške poravnave mirno, stvarno in dosledno med pohvalo svojih somišljenikov, brez posmehovanja in ugovorov nasprotnikov in v obče s tolikim uspehom, da mu čestitamo z veseljem.

Temu govorniku sledil je dr. Menger, ki je v prvi vrsti zavračal napade Türk-ove na svojo osebo, potem zavračal napade Gregerjeve, pa vendar ne v tem smislu, da bi bil odobral češko-nemško poravnavo. Konečno govoril je še k številkam budgeta, ker si domišlja, da je posebno gledé posrednih davkov strokovnjak, ki bi težko našel soverstnika.

Govor Mengerjev, kateri se skoraj pri vsakem vprašanji rad stavi v prvo vrsto, ni napravil na nobeni strani vtisa.

Kot zadnji govornik tega dneva govoril je dr. Rieger. Naravno je bilo, da se je ta govornik bavil s

češko-nemško poravnavo in zato s prvim govornikom proti budgetu dr. Gregerjem.

Stari vodja češkega naroda ki je žrtoval vsaj 50 let svojega življenja delovanju v blagor svojega ljudstva, moral je pri sklepu svojega delovanja doživeti, da ga njegovi lastni mladočeški rojaki ojštro napadajo in mu celo izdajstvo na lastnem ljudstvu očitajo.

Omeniti nam je, da ga je med govorom mladočeh Vašaty delj časa tako nedostojno motil, da ga je po zahtevi govornikovi zavrnil zborniški predsednik. Dr. Rieger zavrnil je dr. Gregerja od točke do točke, od stavka do stavka, vendar pa očividno pod vtisom neugodne volitve, katera se je vršila dan popred v mladi Boleslavi v veliko veselje mladočehov.

Nekako milo glasil se je konec Riegerjevega govora. V tem duhu hočem delovati dalje, dokler mi moje ljudstvo skazuje svoje zaupanje. Ako mi pa zaupanje odtegne, zapustim pa brez milovanja politično bojišče v zavesti, da sem zmeraj in povsod svojo dolžnost spolnil kot pošten mož. Naj bi oni, kateri za menoj prevzamejo in nosijo breme odgovornosti, to storili s tako mirno vestjo, kakor jaz.“ (Živahno odobravanje.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Beda na Kranjskem. Dne 16. t. m. predložila je vlada državnemu zboru načrt zakona, s katerem se ima vlada pooblastiti, da v olajšavo bede na Češkem, Kranjskem in Goriškem sme porabiti 125 000 gld. katerih je obrniti 90 000 gld. za Češko, 25 000 gld. za Kranjsko in 10.000 gld. za Goriško. Ker je izrekoma podpora za Kranjsko očividno veliko prepičla, sto ili so poslanci, izrekoma deželni glavar Kranjski in pa grof Hohenwart, nemudoma potrebne korake, da se ta podpora izdatno pomnoži in v soglasje spravi z dejansko potrebo. Po vstrajnem prizadevanji dosegl se je vspeh, da je vlada obljubila, podporo povekšati; v budgetnem odseku, kjer se je ta stvar razpravljala, predlagal je poslanec vitez Tonkli: „C. kr. vlada se pozivlja, da v polajšavo bede na Kranjskem, razun v tem zakonu privoljenih 25 000 gld., zahteva še toliko kredita v ta namen, kolikoršna se pokaže dejanska potreba za to deželo.“ Vladni zastopnik je pripoznal, da je vlada morebiti pri tem predlogu nekoliko bolj gledala na varovanje državne blagajnice, kakor na izkazano potrebo, ter je obljubil, kolikor bi se potreba pri bedi na Kranjskem pokazala večja, zahtevati še daljnega kredita. Po tej izjavi vlade sprejel je budgetni odsek načrt zakona in predlog dr. Tonkli-jev brez ugovora. Kolikor čujemo, pride to poročilo budgetnega odseka v zbornici v razpravo jutri v četrtek.

— Delniško društvo železnice Ljubljana-Kamnik ustanovilo se je dne 17. t. m. na Dunaji v pisarni c. kr. notarja dr. Seidel-a. Premoženje društva znaša 906.700 gld. Upravni odbor sestavlja se po pravilih

27—9 členov. Pri ustanovljenem shodu zbrani delničarji izrekli so se za število 8 členov in so izbrali od svoje strani sledečih 6 členov: Višjega rudarskega svetovalca Schuhart, namestnika glavnega vodje alpinsko-rudniškega društva Edvard Palmer, vodjo ravno tega društva Moric Orel, komercialnega svetovalca Bernard Wetzler, nadinženirja v Kamniku Alojzij Prašnikar in konečno: dr. Arnold Beck na Dunaji. Kranjski deželni odbor izvolil je v ta upravni svet deželnega glavarja dr. Poklukarja; trgovinsko ministerstvo pa si je pridržalo pravico, zagotovljeno mu v pravilih, da imenuje tudi svojega zastopnika. Takoj po končani volitvi, po kateri je bil za predsednika izvoljen g. Schuhart, zboroval je upravni svet ter je s posebno pogodbo prepustil zgradbo železnice koncesijonarjema baronu Lazarini-u in pa Alojzij Prašnikarju, dalje je volil izvrševalni odsek treh členov namreč: predsednika Schuharta, Ed. Palmerja in dr. Arnold Becka.

— Dolenjska železnica ima se v načrtu zakona v malo dneh predložiti državnemu zboru, tako se nam poroča iz zanesljivega vira.

— Okrajna bolniška blagajnica ljubljanska ima svoj občni zbor dne 27. aprila 1890. ob 2. uri popoldne v mestni dvorani.

— Nova semnja. Občina Plešče na Hrvaškem naznanja, da bode imela dva nova semnja, t. j. dne 10. maja na Izidorovu in 1. avgusta v mestu Plešče za vsakovrstno robo.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Pomenljivo socijalno vprašanje je sedaj na dnevnem redu: Kako bodo delavci praznovali svoj nov praznik 1. maj in kako izide delavski strijk med premogokopi v Moravski Ostrovi, katerih je sedaj krog 30.000 popustilo delo.

Za trenutek pa nadvladuje politična javna vprašanja budgetna razprava v zbornici poslancev.

Pri letošnji razpravi ni nihče resno razpravljal številke državnega proračuna. temveč politični položaj, kakor je nastal vsled nemško-češke poravnave. V obče je manj pomenljiv odgovor na vprašanje, komu poravnava podaja večje koristi, kakor sodba o tem, ali je ta poravnava Avstriji sploh koristna in pa, ali se strinja s sistemo grofa Taaffeja?

Glede teh vprašanj omeniti je, da prvo zanikavajo samo skrajni nemški in pa skrajni (mlado-) češki zastopniki, ogromna večina slovanskih in nemških zastopnikov pa je v soglasji, da je poravnava narodom in Avstriji v korist.

Glede družega vprašanja, zanimivi so govori finančnega ministra Dunajevskega, glavnega govornika levičarjev Plenerja, zadnjih dveh govornikov z desnice in pa zanimiv govor grofa Taaffeja pri dispozicijskem zakladu dne 21. t. m.

Podala se bode še prilika o zanimivem govoru Dunajevskijevim spregovoriti obširneje, sedaj pa omenjamo samo toliko, da je izjavil v imenu vse vlade, da je vlada z veliko radostjo sodelovala in z veseljem pozdravila vspeh poravnave, ker mir napraviti med narodi, bila je prva in glavna naloga sedanje vlade, odkar je nastopila, sedaj pokazal se ji je prvi večji vspeh, nikakor pa si noče prisvajati zasluge sama zase, da se je poravnava posrečila. V naravi poravnave same je že ležeče, da jih mora pri nji sodelovati več in vsakdo mora pripoznati, da je zasluga obeh strank in vlade, da se je poravnava posrečila. Vlada bode nadaljevala na svoji dosedanji poti.

Plener, ki je govoril takoj drugi za Dunajevskim, zasukal je odgovor takoj drugače. Podtikal je vladi, da je pri poravnavi vkrenila na druga pota, da je zapustila svoja prejšnja, Nemcem sovražna pota, toraj je naravna posledica, da preneha dosedanja Taaffejeva sistema in na njeno mesto stopi Nemcem prijazna vlada „Plenerjeva“. Njegova, tako krepka in složna stranka, se nikdar ne bode zadovoljila z enim ali dvema ministerskimi sedežema, temveč sama zahteva vso vladno moč.

V ponedeljek je pa grof Taaffe gladko že z naštevanjem svojih dosedanjih korakov v dosego sprave, dokazal, da je poravnava na Češkem sad njegove dosedanje politike.

Plener, zažugal je, da ostane on in njegova stranka v opoziciji, zato, ker je vlada prav tako, kakor prejšnja leta, zopet združila dosedanje večino, za boj zoper nemško liberalno stranko, da združena nemška levica izrazi svoje nezaupanje zoper vlado, glasovala bode zopet zoper dispozicijski zaklad 50.000 gld.

Grof Taaffe sprejel je to nasprotje, v ponedeljek bila se je bitka za dispozicijski zaklad in grof Taaffe je zmagal s svojo dosedanje večino, znal si je v ta namen pridobiti nemško konservativno središče in pridobil si je celo večino lahov, Coroninijevega in pa tridenskega kluba. Sprejet je bil dispozicijski zaklad s 154 glasovi proti 130.

Najnovejše vesti.

Z DUNAJA. — Pri včerajšnji razpravi naslova „Centrale“ ministerstva notranjih zadev, govorila sta poleg ministra Taaffeja, od vsake strani dva govornika in potem govoril je kot glavni protigovornik Wrabetz, kot glavni zagovornik dr. Ferjančič, ki se je prav zanimivo bavil z iridenti na Primorskem.

Grof Taaffe obljubil je, v kratkem predložiti zbornici načrt zakona o prisilnem zavarovanji zoper ogenj.

Popravek.

List 16, stran 125, vrsta 10 od zgoraj čitaj: Kanj mesto konj.